

[Riishøj]

ikke pludselig står og skal tage en beslutning, uden at folketinget har drøftet den.

Jeg kan også mærke af debatten, at der er nogle signaler omkring afsvovlningsproblemerne; hr. Kruse Rasmussen nævnte det, og fru Lone Dybkjær nævnte det, og måske vil hr. Poul Nielson i dag give et positivt signal på det område også. Jeg ved ikke, om det er blevet drøftet tilstrækkeligt i socialdemokratiet, men hvis socialdemokratiet i overensstemmelse med principperne i energiplan I vil gå med til at sikre et afsvovlningsanlæg på vore kraftværker, er der et flertal for at komme i gang hurtigst muligt. Hvis hr. Poul Nielson vil give en eller anden form for melding i dag, er han velkommen til det.

Men som sagt, dette forslag skal til en hurtig, men grundig og seriøs udvalgsbehandling, sådan at der kan træffes en beslutning, der passer med, skal vi sige beslutningsprocessen i Elkraft, sådan at de kender folketingets holdning til dette, og jeg kan ikke opfatte debatten anderledes, end at der i hvert fald i socialdemokratiet, hos de radikale og hos os – og det vil sige et flertal i folketinget – er nogle signaler om, at dette måske kunne ende med en løsning, der er bedre, set fra forbrugernes synspunkt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til det energipolitiske udvalg. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 32:

Forslag til folketingsbeslutning om obligatorisk overskudsdeling og medeje for de ansatte.

Af Lone Dybkjær (RV) m. fl.

(Fremsat 30/11 82).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Det fremgår af bemærkningerne til beslutningsforslaget, at de radikale har fremsat et åbent forslag til obligatorisk overskudsdeling og medeje og ikke genfremsat det forslag, vi kender fra tidligere. Jeg forstår, at de radikale ønsker at lægge op til en principbeslutning på området nu.

Spørgsmålet om medarbejdernes indflydelse på og medejendomsret til virksomhederne har i de senere år været diskuteret gentagne gange her i folketinget. Det har under de tidligere drøftelser vist sig, at der ikke i folketinget er politisk tilslutning til en form for OD, der opererer med tvang og centrale fonde.

Indledningsvis vil jeg gerne præcisere, at regeringen er glad for, at forslaget da heller ikke indeholder en opfordring til indførelse af overskudsdeling med en central fond. Af flere grunde mener jeg alligevel ikke, at regeringen kan støtte et beslutningsforslag om obligatorisk overskudsdeling og medeje for de ansatte på den enkelte virksomhed. Det skyldes først og fremmest, at der er tale om en obligatorisk deling af virksomhedernes overskud. Regeringen finder, at tvang vil skade i stedet for at fremme samarbejdet på de enkelte virksomheder, og er af den opfattelse, at enhver form for spredning af ejendomsretten skal ske på et frivilligt grundlag. Men regeringen finder også, at øget medeje til de ansatte må baseres på frivillighed for såvel virksomhederne som de ansatte.

Med dette udgangspunkt er regeringen imidlertid også af den opfattelse, at det kan have en særdeles positiv virkning, at medarbejderne bliver medejere af virksomhederne, fordi medarbejderne uvilkårligt vil blive mere interesseret i deres virksomhed.

Det har da også vist sig gennem det sidste års tid, at flere virksomheder med succes har indført overskudsdelingsordninger, der bygger på en aftale med de ansatte på virksomhederne. Det er kendetegnende for disse ordninger, at de bygger på frivillighed, og at de er tilpasset den enkelte virksomheds forhold. Ikke mindst det sidste finder regeringen er væsentligt, og den må derfor tage afstand fra en ordning, der er obligatorisk og således

[Arbejdsministeren]

tvinger alle virksomheder ind i præcis samme mønster.

Som man ved, har regeringen overvejelser om på anden vis, ad frivillighedens vej, at udvide mulighederne for at udbrede ejendomsretten til virksomhederne. Regeringen mener, at det er denne vej, man må gå, og finder ikke, at et oplæg som det, der her foreligger fra de radikale i form af et beslutningsforslag om at fremsætte lovforslag om obligatorisk overskudsdeling og medeje for de ansatte, er velegnet som grundlag for fortsatte drøftelser om udbredelse af medejendomsretten til virksomhederne.

Jeg vil i øvrigt gerne sige om de radikales sammenkædning af en obligatorisk overskudsdeling med indkomstpoltikken, at regeringen ikke finder, at indkomstudviklingen bør reguleres gennem overskudsdeling og slet ikke i den nuværende situation, hvor en række virksomheder slet ikke har noget overskud.

Regeringen kan altså ikke støtte et beslutningsforslag om overskudsdeling i form af en tvungen ordning for virksomhederne og for de ansatte.

Bakholt (S):

Da mit partis ordfører, hr. Hans Jørgen Jensen, ikke kan være til stede, skal jeg knytte nogle bemærkninger til det forslag, som det radikale venstre har fremsat.

Forslaget om overskudsdeling og medeje for ansatte, har jo efterhånden i mange versioner været gjort til genstand for adskillige drøftelser her i folketinget. I bemærkningerne til det forslag, som det radikale venstre har lagt frem, fremhæves specielt fagbevægelsens og socialdemokratiets forslag om økonomisk demokrati og senere vores forslag om overskudsdeling. Vi har i socialdemokratiet og fagbevægelsen gennem mange år gjort os til talsmand for, at skulle man føre en langsigtet og forsvarlig økonomisk politik, måtte der samtidig føres indkomstpoltik kombineret med overskudsdeling. For at rimeligøre en indkomstpoltik er det nødvendigt efter vores opfattelse med overskudsdeling, så de ansatte kan få andel i et overskud i forhold til den investerede risikovillige kapital. En sådan ordning vil efter vores opfattelse gøre erhvervslivet mere konkurrencedygtigt, og samtidig vil det sikre, at den stør-

re indtjening vil blive fordelt på en mere fornuftig og rimelig måde til gavn for lønmodtagerne i dette samfund.

I bemærkningerne til det radikale venstres forslag står der bl. a.:

»Den økonomiske situation er nu så alvorlig, at der nødvendigvis må gennemføres en langsigtet indkomstpoltik. Derfor kan beslutningen om obligatorisk overskudsdeling ikke udskydes længere.«

Heri er vi enige med det radikale venstre. Den situation, det radikale venstre nu ser for sig, er den samme, som vi har set for os i mange år, helt tilbage til 1973, hvor vi begrundede vores økonomiske forslag med de samme ting. Vi vil i socialdemokratiet hilse de radikale velkommen med et »bedre sent end aldrig«.

Jeg vil dog også benytte lejligheden til at erindre det radikale venstre om, at socialdemokratiet i 1979 fremsatte et beslutningsforslag om obligatorisk overskudsdeling, men de radikale sagde nej dengang. I 1981 havde vi en redegørelsesdebat om overskudsdeling, men heller ikke da var det muligt med en dialog med det radikale venstre. Man må spørge det radikale venstre: hvad har man gjort reelt for at få et overskudsdelingsforslag frem? Det radikale venstre var med til at foretage alvorlige indkomstindgreb i oktober sidste år. Da forsøgte man ikke at få gennemført en overskudsdeling sammen med de indgreb, man foretog. Man har ikke engang fået tilsagn fra regeringens side – det fremgår jo klart af arbejdsministerens svar til det radikale venstre nu – om, at der vil komme et sådant forslag. Man må spørge sig, om det, de radikale kommer med nu, ikke bare er et plaster på en dårlig samvittighed, som man har fået ved at foretage de overenskomstindgreb i oktober måned.

Jeg vil også benytte lejligheden til i denne sammenhæng at advisere folketinget om, at socialdemokratiet i løbet af 1983 vil fremsætte et forslag om overskudsdeling, og måske kan det sammen med de tanker, de radikale nu har gjort sig, føre frem til et resultat, men det kræver, at de radikale frigør sig af det borgerlige favntag, som man har indtryk af at de radikale i øjeblikket bindes af, og så udtrykker sig mere klart om, hvad det er, man vil.

Med disse bemærkninger tilsiger jeg forslagsstillerne, at vi vil drøfte seriøst med det

[Bakholt]

radikale venstre, om det er muligt at finde ud af, hvad de radikale egentlig vil på området. Er det bare nogle tanker, man slynger ud sådan ved forskellige lejligheder, eller vil man gøre noget seriøst for at få gennemført en overskudsdeling? En gang imellem kan man få den opfattelse, at de radikale, hvis de fik chancen for at gennemføre en overskudsdelingsordning, ikke engang ville gøre det på de præmisser, som man har opstillet i de forslag, vi hidtil har set fra det radikale venstre.

Dyremose (KF):

Hr. Bakholt talte om de radikale i et borgerligt favntag. Jeg tror nu ikke, at debatten i dag vil afsløre, at favntaget er særlig inderligt på det område, for vi har det næsten som socialdemokraterne med det radikale forslag: vi siger stort set ja til halvdelen, og vi siger nej til den anden halvdel. Det er bare det omvendte af det, socialdemokraterne siger ja, henholdsvis nej til, så hvis man skal tale om favntag, kan man såmænd godt sige, at de radikale er i et favntag med socialdemokratiet på det ene punkt, ligesom de er i et favntag med os på det andet punkt. De er i favntag med socialdemokratiet for så vidt angår det obligatoriske. Det må vi advare imod. Og de er i favntag med os for så vidt angår fondsdannelse.

Vi er tilfredse med, at det radikale venstre er modstandere af fondsdannelse, det er vi også, og vi må konstatere, at når det radikale venstre fastholder den modstand mod fondsdannelse, som har været vedvarende op gennem årene, er der i dette folketing et klart flertal mod fondsdannelsen. Det synes jeg er godt for os i folketinget, men jeg synes i alderhøjeste grad også, det er godt for den danske befolkning og det danske erhvervsliv.

I øvrigt synes jeg, det er meget forståeligt, at det radikale venstre bringer emnet frem til debat, for spørgsmålet om ejendomsretten til jord, til bolig, til produktionsmidler, er et ganske centralt politisk spørgsmål, og vi deler det radikale venstres interesse i at få udbredt ejendomsretten til erhvervslivet. Vi mener, det vigtigt, at der er mange, der har medejendomsret til erhvervslivet. Vi tror, det er betydningsfuldt for forståelsen for erhvervslivets placering i det danske samfund og i den danske økonomi, og vi synes også, at det radikale venstre i beslutningsforslaget

kommer ind på de to ting, der er de centrale i den debat, vi nu har ført siden begyndelsen af 1970'erne; den ene er det obligatoriske kontra det frivillige, og den anden er spørgsmålet om fondsdannelsen.

Vi er altså glade for, at de radikale ikke vil have et fond, men vi undrer os en lille smule over, at de radikale alligevel vil have etableret en forsikringsordning for medarbejderkapitalen, for vi tror, det er vigtigt, at der med medeje både er en chance for gevinst og en risiko for tab. Det er gennem chancen for gevinst og risikoen for tab, man opnår forståelse for den virksomhed, som man har en medejendomsret til, og vi tror, at man udvander den forståelse, hvis man prøver at lave forsikringsordninger.

For så vidt angår det obligatoriske er det jo et principielt spørgsmål, og det radikale venstre ved, at vi fra konservativ side satser på det frivillige. Det er et helt principielt synspunkt, men derudover er det også et praktisk synspunkt, for selv om man gik ind for noget tvungent, som de radikale gør, tror jeg, man får utrolig store problemer med at definere, hvad det overskydende overskud er, og skal det være det samme begreb i en kapitalintensiv virksomhed som f.eks. et olieraffineri eller en personaleintensiv virksomhed som f.eks. et rengøringselskab? Det tror jeg ikke det skal. Ja men skal vi så lovgive om det her i folketinget? Det tror jeg ikke vi kan, og derfor må det være baseret på helt frivillige aftaler, som er indgået mellem ledere og medarbejdere i den enkelte virksomhed. Vi er altså ikke alene principielt imod tvang, men vi mener også, at det i praksis ville vise sig næsten umuligt at administrere.

Vi vil godt være med til at fjerne forhindringer for overskudsdelingsordninger, og vi har fra konservativ side i folketingsåret 1980-81 fremsat et forslag til folketingsbeslutning om at fjerne nogle af de tekniske forhindringer for, at man kan lave frivillige ordninger på virksomhederne. Hvis vi med udgangspunkt i det radikale forslag kan få en drøftelse af, hvordan vi kan fjerne hindringerne, vil vi se positivt på det, og så vil jeg da også henvise til, at vi fra konservativ side med interesse ser frem til, at regeringen kommer med det forslag til lov om aktiesparefonde, som blev bebudet dels i åbningstalen, dels i investeringsfremmeprogrammet. Vi tror, det er vigtigt, at man kommer videre

[Dyremose]

med arbejdet og finder ud af, hvordan man på frivilligt grundlag kan gøre det interessant og attraktivt at få udbredt ejendomsretten, og på det punkt håber vi også at vi kan få det radikale venstre i tale.

Tørnæs (V):

Med dette forslag giver det radikale venstre folketinget lejlighed til at diskutere, hvordan ejendomsretten kan spredes, og også til at diskutere, hvilke muligheder der er for at give lønmodtagerne mulighed for på favorable vilkår at deltage i en mere aktiv finansiering af erhvervslivet. En række udviklingstendenser kan der være grund til at trække op netop i denne debat.

For det første har vi gennem de seneste årtier kunnet iagttage en fortsat koncentrationstendens i erhvervslivet. Ikke alene er virksomhederne blevet større, kapitalen er også blevet mere koncentreret.

For det andet eksisterer der stadig en meget skarp interesse modsætning mellem lønmodtagerne og dem, der leder og fordeler arbejdet, de, der som regel er identiske med dem, der skaffer virksomhedernes kapital. Samfundet har behov for øgede investeringer, vel at mærke erhvervsaktive investeringer, investeringer, der kan sætte mere gang i produktion, beskæftigelse og eksport, men investeringer i større omfang ser vi først, når indtjeningsgrundlaget i virksomhederne er blevet forbedret. Det er en langsom proces, men vi er på vej.

Der er imidlertid også behov for en spredning af kapitalgrundlaget. Det danske samfunds politiske og økonomiske frihed hviler på den private ejendomsret. Derfor skal flest muligt også have del i denne ejendomsret.

For mere end 100 år siden dukkede en alternativ organisationsform frem, andelsbevægelsen. Med andelsbevægelsen skete der en spredning af ejendomsretten, således at leverandørerne blev medejere af produktionsmidlet. I dag har vi igen et stort behov for nykonstruktioner i erhvervslivet, for nye ejerformer. Udviklingstendenser med større kapitalkoncentration, organisationsindflydelse og interesse modsætninger ønsker vi at få brudt. Medarbejderne skal have et andet tilhørsforhold til deres arbejdsplads. De vil gennem medejerskab få medindflydelse, de vil få en anden indsigt og forståelse for virk-

somhedens problemer og muligheder, end vi kender det i dag. De vil føle et større ansvar for deres arbejdsplads, og der vil blive skabt et andet klima med bedre trivsel på arbejdspladserne. Derfor har vi i venstre gennem flere år arbejdet med disse problemer og muligheder for nykonstruktioner.

Regeringen har bebudet et forslag om aktiesparefonde. Det er et skridt på vejen, men da langt de fleste danske virksomheder ikke er organiseret som aktieselskaber, er der behov for andre muligheder, hvor det er vores opfattelse, at en spredning af ejendomsretten bør bygge på tre fundamentale grundprincipper: for det første på frivillighed. Bæredygtige reformer skal gro frem af en folkelig vilje og ikke dikteres af statsmagten. For det andet på valgmuligheder og for det tredje på den personlige ejendomsret.

Venstre er en klar og principiel modstander af centrale fonde, og det radikale forslag rører netop ved nogle af disse fundamentale grundprincipper. For at starte med fremsættelsen kan det konstateres, at de radikale heller ikke vil være med til fondsdannelser. Det hilser vi med glæde.

Derimod støder forslaget formuleringsom, hvorvidt ordningen skal være obligatorisk, mod de to andre fundamentale grundprincipper fra vores side.

Vi kan således allerede af principielle grunde fra venstres side ikke medvirke til det radikale forslag.

Ole Henriksen (SF):

Forslaget her fra det radikale venstre er jo i sin gribende enkelthed et meget kort beslutningsforslag, men ved gennemgang af bemærkningerne får man et indtryk af, i hvilken retning det radikale venstre vil, og vi kan ikke på alle områder følge det radikale venstre. Vi mener, at der ting i forslaget, som adskiller sig væsentligt fra de tanker, som vi har om dette spørgsmål inden for SF.

I bemærkningerne starter man med nogle meget rigtige analyser, som jeg synes skal ligge til grund for den videre debat både her og i udvalget, nemlig at der er behov for en demokratisering inden for det private område. Det er vi enige i. Vi mener i øvrigt, at der er et lige så stort behov, måske nogle gange et større, for at demokratisere inden for det

[Ole Henriksen]

offentlige område, men det kunne man jo så drage med ind i billedet senere.

Jeg synes også, det fremgår af partiets analyse, at det radikale venstre nu erkender, at man har lavet en masse brokfejlher inden for området ved indgreb i arbejdsmarkedets almindelige løndannelse, almindelige overenskomstmæssige område, og man skriver da også et sted, at den slags indgreb har manglet varighed og retfærdighed. Det synes jeg egentlig er lidt af en stor indrømmelse fra det radikale venstre, som næsten altid har været i spidsen for disse indgreb. Det kunne måske betyde, at man fremover ikke skal forvente, at de radikale går med til at lave uretfærdigheder på dette område over for lønmodtagerne.

Vi er altså enige i disse betragtninger, som man gør gældende fra det radikale venstres side, og er enige i, at man skal have en demokratisering af erhvervslivet og ikke blot en økonomisk demokratisering. Her er der jo tale om ejendomsretsproblemer, men der er jo også ganske almindelige ledelsesproblemer og demokratiseringsproblemer, som vi nok mener skulle med ind i en drøftelse for at skabe en demokratisering.

Men vi kan ikke – og her tror jeg vore veje skilles – acceptere, at man kun fokuserer på, at der bliver en privat opsparing, dvs. at den enkelte lønmodtager skal have den personlige ejendomsret. Vi tror ikke, at lønmodtagerne kan optræde samlet over for kapitalejerne, hvis ikke de har en kollektiv ejendomsret til den opsparede kapital, som henstår i virksomheden, og derfor er det stadig væk SFs opfattelse, at der må være en eller anden form for central fond, men også de centrale fonde vil vi gerne være med til at diskutere ude omkring i landet, således at man kan finde ud af, hvordan man skal forholde sig til den økonomiske andel, som lønmodtagerne har i virksomheden.

Det er altså et spørgsmål om at få et jævnybyrdigt ejerforhold, men det sker kun, hvis man har en kollektiv ledelse, og vi kan altså ikke se af det radikale venstres bemærkninger, hvordan man vil organisere denne samlede lønmodtagergruppe, som er på en virksomhed, men det kan vi måske få en forklaring på.

Alt i alt bærer forslaget præg af, at man vil privatisere, lige så vel som de øvrige borgerlige partier vil det, og at man egentlig ap-

PELLERER til det enkelte menneske. Lige så snart man får en aktie i inderlommen af en eller anden karakter, sker der nogle kortslutninger oppe i hovedet, og så begynder folk at tænke anderledes over en hel del af livets problemer. Vi kan ikke acceptere, at man går ind i hele den borgerlige filosofi om at knægte muligheden for at skabe et ligeligt forhold mellem kapitalejerne og lønmodtagerne, og i øvrigt er vi meget tvivlende over for, hvor lang tid der vil gå, før der bare bliver et nogenlunde rimeligt forhold med hensyn til at bruge overskudsdelingen alene. Vi mener, at en ting som værditilvæksten i en virksomhed er lige så væsentlig at få med ind i billedet, og det vil vi gerne være med til, men vi vil ikke udelukke, at der også skal være en obligatorisk overskudsdeling som en del af den konstruktion, vi forudsætter i partiet.

Vi vil gerne diskutere disse principper i udvalget og også gøre det positivt for at få klarlagt, hvad der er af problemer her, men vi kan nok ikke medvirke til forslaget, som det ligger her.

Glistrup (FP):

Formand Mao sagde: lad de tusinde blomster folde sig ud, og nu, hvor hans enke begynder at blive taget til nåde igen, kan det forhåbentlig gøre indtryk på dem, der kunne drømme om at stemme for det forslag, de radikale her har fremsat, hvad den store rorgænger i sin visdom har fundet frem til, for det er jo ganske klart, at det, de radikale vil, er, at kun de blomster skal have lov til at folde sig ud, som de selv kan lide, som kan tvangsopdrættes til at se ud, som det nu engang er kønt i de radikales butik. Lad da dem, der vil have overskudsdeling og medeje, have overskudsdeling og medeje i deres virksomheder, og lad dem have det efter de regler, der passer dér. Hvis det så viser sig inden for en eller flere brancher at være den bedste måde at lade den folde sig ud på, måske inden for tekstilindustrien, eller hvor der nu kunne være tale om, så lad dem da køre med overskudsdeling og medeje. Men hvorfor i alverden skal man have det grimme ord »obligatorisk« med i det radikale forslag? Hvorfor tvinge telefondamen i DFDS, der måske sparer lidt op, til at være medejer af DFDS, hvis hun meget hellere vil være medejer af A. P. Møller? Hvorfor skal hun abso-

[Glistrup]

lut tvinges til, modsat sin veninde, der er ansat i et foretagende, der går godt, at deltage i en overskudsdeling af disse vældige negative indkomster, som findes f.eks. inden for DFDS her i år, og et andet år kan det være så mange andre virksomheder.

Derfor må vi her på Christiansborg lære at kende vores begrænsning. Vi kan ikke indrette os efter, at vi tror, at vi nu ved vores skriveborde har fundet frem til den ideelle løsning for de meget, meget forskellige virksomheder rundt omkring. Vi kan vist alle sammen – og her kan de radikale og fremskridtspartiet formentlig aldeles enes – slå fast, at det, det gælder om, er at få så effektiv en dansk produktion som muligt, men det forudsætter vidt forskellige strukturer de forskellige steder.

Hr. Dyremose har omtalt, at det med en overskudsdelingsordning kan virke vidt forskelligt, efter om man har et olieraffineri eller man har en arbejdskraftintensiv virksomhed som et rengøringselskab. Det kan skam også virke forskelligt, efter om det er en virksomhed, der går rundt og f.eks. indsamler aviser i et lille lokalområde, eller det er et multinationalt foretagende som ØK, og det kan virke forskelligt, efter om det er noget servicepræget inden for første generation, gründerperioden, eller det er en gammel, stiv, etableret virksomhed, der allerede er kommet ind i fuldstændig faste rammer og inden for en branche, hvor alt nærmest fungerer fuldstændig efter de regler, som blev indført i 1892. Derfor kan det ikke nytte noget at lave disse ordninger, sådan som de radikale vil. Men jeg vil gå det skridt videre og sige, at ikke bare er den radikale ordning dårlig, det er skam også dårligt, at man bliver ved med at rumle om ØD. Man jager gode danske initiativtagere ud af Danmark, i stedet for at de iværksætter noget, fordi man bliver ved med at kokettere med alle disse rumlerier om, at der eventuelt kommer ØD på et eller andet tidspunkt. Selve det at blive ved med at snakke om sagen er i sig selv landsskadeligt og er med til at gøre livsvilkårene for vore børn dårligere og dårligere, efterhånden som man bliver ved med at snakke om det, så vi vil i hvert fald ikke i fremskridtspartiet deltage i hr. Dyremoses isdronningfavntag med fru Lone Dybkjær. Det er ikke dér, vi mener man skal finde den rette befrugtning for, hvordan det skal gå med det danske

samfund fremover, og selv arbejdsministerens tilbageholdende koketterier med, at det godt kunne være, der kunne være noget om snakken, eller hr. Dyremoses gentagne luftning af, at man eventuelt kunne lave nogle flere skattefiduser og så iklæde det, at det skulle have noget med ØD at gøre, er med til at forskrække. Lad os dog endeligt og definitivt få sagt, at ØD skal d-ø.

Grethe Kindberg Jørgensen (CD):

Det er, som flere ordførere har sagt, ikke første gang, vi diskuterer obligatorisk overskudsdeling her i salen. Forslaget her læste jeg med en vis forudfattet skepsis, og begrundelsen var nok, at for mig at se er tiden ikke inde til at indføre obligatorisk overskudsdeling.

Efter at have sagt dette skal jeg dog tilføje, at forslaget i sin helhed ikke var så afskrækkende, som man måske kunne have frygtet. Især er det væsentligt og meget positivt for CD, at der er taget klart afstand fra bestemmelserne om en central fond.

Efter CDs opfattelse er der 3 væsentlige fakta, som kan tale for forslaget. For det første er incitamentet til produktivitetsforbedringer og øget konkurrenceevne meget positivt. For det andet vil der dermed være skabt mulighed for løntilbageholdenhed, og det vil være en selvforstærkende faktor. Og endelig er det af stor betydning for virksomhederne og for landets økonomiske situation, at et eventuelt overskud forbliver i virksomheden og ikke går til øget forbrug.

Men det er jo beklageligt, at overskuddet ikke er der i øjeblikket; tværtimod, må man jo nok sige, så det kan vi jo ikke rigtig bruge.

Medarbejdereje har dog også en negativ effekt, som ofte efter CDs opfattelse undervurderes, idet medarbejderne ofte gennem deres indflydelse på beslutningsprocessen i virksomhederne vil være overforsigtige. Her tænker jeg især på, at medarbejdere ikke tør medvirke ved mere risikofyldte beslutninger, idet de derved risikerer egen bunden kapital. Det kan bevirke, at forskning og udvikling prioriteres for lavt, og derved undermineres virksomhedens grundlag på længere sigt.

En ligelig deling af det i forslaget nævnte overskud synes efter CDs opfattelse at være en urimelig deling. Forslaget vedrørende forrentning af det overskud, der fremkommer,

[Grethe Kindberg Jørgensen]

når produktionsomkostninger, løn og afskrivning, skatter m.m. er opgjort, synes ikke at være rimeligt, når henses til, at virksomheds-ejernes andel ikke er sat i forhold til den eventuelt indestående kapital. Overskuddet bør nok deles i forhold til kapitalen, og hvad forslagsstillerne så mener med »rimelig«, kan man jo nok diskutere.

Incitamentet hos de nuværende ejere må formodes at blive reduceret i betydelig grad, også selv om de stilles en garanteret forrentning i udsigt, hvilket jo kan gennemføres, når virksomheden giver overskud. Men efter CDs mening savner forslaget i det hele taget en behandling af egenkapitalen, når denne trues af underskud.

Medeje, medbestemmelse, ses ikke klart at fremgå af forslaget, og spørgsmålet må derfor blive, om forslagsstillerne forestiller sig denne medbestemmelse på samme måde som i f.eks. aktieselskaber, eller om man forestiller sig en fremtidig udvidelse af samarbejdsudvalgsmøder osv., for så er jeg bange for, at virksomhederne dør ganske stille.

Her skal jeg kraftigt understrege, at det fortsat er CDs opfattelse, at arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet ikke kraftigt nok kan understreges.

Der findes her i landet mange virksomheder, alle med forskellige strukturer – som flere ordførere også har været inde på – aktieselskaber, anpartsselskaber osv., og her føler jeg, at der, som forslaget foreligger, kan blive tale om væsentlige strukturproblemer.

Obligatorisk overskudsdeling. Efter vor opfattelse er tiden ikke inde nu, hvor virksomheder kæmper en kamp for at overleve. Overskudsdeling ad frivillig vej er jo indført, hvorfor CD hellere på længere sigt vil overveje at udvide mulighederne for igen ad frivillighedens vej at udbrede ejendomsretten. I øvrigt bryder CD sig ikke om ordet »obligatorisk«. Det er bl.a. derfor, vi er så glade for at være medlemmer af en liberal regering.

Jeg må sige, at CD kan ikke støtte forslaget.

Arne Bjerregaard (KrF):

Lad mig først sige, at kristeligt folkeparti er tilhænger af et frit erhvervsliv, og det har jeg også fornemmelsen af at man er i det radikale venstre. Men vi må også sige, at vi i

kristeligt folkeparti er tilhængere af et frugtbart samarbejde mellem lønmodtagere og kapitalejere.

Kristeligt folkeparti er positivt over for overskudsdeling, men vi er imod, at man altid fra oven skal bestemme, hvorledes mennesker skal opføre sig på områder, hvor respekten for det enkelte menneske i alt fald i øjeblikket ikke nedgøres. Vi har stadig væk tillid til i Kristeligt folkeparti, at der fra neden kan vokse et fællesskab op mellem virksomhedsejere og medarbejderne også på det økonomiske område.

Vi noterer os, at andelsbevægelsen udviklede sig i en krisetid, og vi tror også, det er muligt, at der i vores nuværende krisesituation, som givet bliver længere, end de fleste regnede med, vil kunne fostres nye samarbejds muligheder, nye samarbejdsformer, nye ideer, nyt fællesskab mellem arbejdere og kapital, og derfor mener vi i kristeligt folkeparti, at vores opgave herindefra først og fremmest må være at fjerne de restriktioner af enhver art, der forhindrer, at et mere frugtbart samarbejde mellem arbejdere og kapital kan udvikle sig i fremtiden.

Vi er enige med de radikale i målsætningen, men vi er som sagt blot af den opfattelse, at vi må give den enkelte virksomhed, det enkelte menneske, endnu en chance for at engagere sig i økonomiske samarbejdsformer, og jeg må gentage, at jeg synes, vi herindefra hånd i hånd med forskellige organisationer på den ene og den anden side har umyndiggjort det enkelte menneske såvel i dets arbejde som i dets fritid. Vi synes herindefra, organisationerne synes, forskellige grupper synes at være enevidende om, hvad der tjener det enkelte menneske til gavn. Vi er alle enevidende om næsten, hvad det enkelte menneske her i Danmark har lov til at tro og gøre. Vi gør mennesker til passive brikker, til ukritiske modtagere i stedet for til aktive, positive, kritiske, engagerede, levende og skabende mennesker, og det måtte da være vores opgave.

Derfor må jeg slutte med at sige, at kristeligt folkeparti ønsker virkelig af hjertet, at der udvikler sig et økonomisk fællesskab i dette land, men vi må sige i dag: giv dog friheden og det enkelte menneske en chance – jeg havde nær sagt, om organisationerne vil, om magtmennesket, der ønsker klasse-

[Arne Bjerregaard]

kamp, vil. Vil de det, kunne det måske lykkes.

Lone Dybkjær (RV):

Af flere grunde tror jeg, jeg skal lade være med at komme alt for meget ind på alle disse favntagsbetragtninger, som har været gjort gældende i forbindelse med dette lovforslag.

Derimod vil jeg godt understrege en enkelt ting, nemlig at det er ikke det radikale forslag i dets oprindelige form, der er lagt frem. Vi har villet lægge et åbent forslag frem, i håb om at vi kunne have fået, kan jeg allerede nu sige, en mere åben diskussion, end det hidtil har været tilfældet, når de forskellige har fremlagt deres bundne forslag. Det er klart, at vi har gjort opmærksom på, at vores eget stadig er det, vi helst ser gennemført, men vi har altså gerne villet vise forhandlingsvilje for at komme videre i denne sag, og jeg synes nok, at vi allerede nu må konstatere, at sagen er temmelig låst, sådan som den hidtil har været. Ikke desto mindre skal jeg nu komme med nogle enkelte bemærkninger til de enkelte ordførere.

Til arbejdsministeren, der sådan set blot afviste forslaget, idet hun sagde, at hun ikke var tilhænger af tvang og centrale fonde, vil jeg blot sige om bemærkningen om sammenkædningen af indkomstpoltik og overskudsdeling, at det syntes arbejdsministeren var en dårlig idé, specielt på nuværende tidspunkt, hvor der ikke er overskud. Jeg synes sådan set, at det netop kan motivere til, at man gør det på nuværende tidspunkt. Så kan man sige: ja men i denne situation har virksomhederne faktisk ikke så forfærdelig meget at tabe, men det kunne være, at de ville have noget at vinde, hvis medarbejderne i højere grad blev inddraget også i det økonomiske medansvar, og på længere sigt ville man så måske kunne få et overskud tilbage.

Så vil jeg godt sige til den socialdemokratiske stedfortrædende ordfører, hr. Bakholt, at jeg er glad for, at vi er enige om målsætningen, at vi både gerne vil gøre virksomhederne mere konkurrencedygtige og samtidig sikre, at der sker en bedre fordeling af det, der kommer ud af det. Det synes jeg man skal fastholde, og jeg tror ikke, at vi opnår disse ting, medmindre vi får et større medej i de danske virksomheder, end vi har.

Når det er sagt, synes jeg sådan set også, det er rigelig frækt, at socialdemokratiet siger, det er bedre sent end aldrig med det radikale venstre, og så går de tilbage til begyndelsen af 1970'erne og nævner, hvad socialdemokratiet har gjort. Netop for at undgå noget af det har det radikale venstre været lidt historisk i bemærkningerne og er gået helt tilbage til 1927, da det radikale venstre for første gang fremsatte dette forslag. Der er jo gået nogle år siden da, og jeg tror faktisk, vi må sige, at hvis det endelig er nogen, der er kommet bedre sent end aldrig, er det socialdemokratiet i denne sag.

Så siger hr. Bakholt også: hvad har det radikale venstre reelt gjort for at få overskud frem? Jeg kan også sige: hvad har socialdemokratiet reelt gjort for at få overskud frem? Vi ved jo udmærket godt, at socialdemokratiet og de radikale forhandlede i 1979 uden at kunne nå til en løsning. Så kan jeg sige: det er socialdemokratiets skyld. Vi kan også være rimelige og sige: ja men vi kunne altså ikke blive enige, fordi socialdemokratiet stod for en central fond. Vi ville ikke have en central fond, og så ville socialdemokratiet hellere ingenting have end have vores forslag. Det er jo sandheden om det, så i virkeligheden kan man da godt sige, at det er socialdemokratiet, der ikke vil være med til noget som helst.

Så kommer hr. Bakholt med den om indgrebet fra oktober måned. Jeg kan jo også tage den med indgrebet fra december måned. Da var det oven i købet 3 dyrtidsportioner, vi fjernede på én gang, og sådan kunne vi blive ved. Det fører jo i virkeligheden ikke til så forfærdelig meget.

Jeg synes, det er interessant, at socialdemokratiet gerne vil drøfte seriøst med os, hvad vi egentlig vil på området, men sådan set kan man jo bare hive nogle af de gamle papirer frem, og man kan også læse dette forslag, hvis man har lyst til det, altså bemærkningerne til forslaget og bilaget; så vil man kunne finde frem til, hvad det radikale venstre vil.

Jeg ved faktisk ikke, hvor hr. Bakholt har det fra, at en gang imellem tror man, det radikale venstre end ikke vil gennemføre sit eget forslag på dette område. Jo, det vil vi, men problemet er, at socialdemokratiet også kun har villet gennemføre sit eget forslag, og

[Lone Dybkjær]

man har end ikke villet tage et skridt på vejen. Det viser alle de tidligere forhandlinger.

Så kan man lidt mere principielt sige: hvad vil socialdemokratiet med de evindelige hånende bemærkninger over for det radikale venstre à la den bemærkning, jeg her citerede? Jeg vil kun sige, at jeg synes i og for sig ikke, det fremmer nogen form for samarbejde mellem det radikale venstre og socialdemokratiet. Dersom den mulighed skulle opstå på et senere tidspunkt, vil jeg nok sige, at jeg synes ikke, at socialdemokratiet med den form, de anvender i øjeblikket, gøder jorden for det. Det er selvfølgelig ikke blot hr. Bakholt, jeg her hentyder til, det er socialdemokratiet som helhed.

Så skal jeg sige noget til hr. Dyremose, der endnu ikke er rejst, og det er jeg sådan set glad for. Hr. Dyremose undrer sig over, at vi vil etablere en forsikringsordning. Det har vi sådan set argumenteret for i forslaget. Vi har også sagt, at der skal tages et vist medansvar. Men i erkendelse af, at medarbejderne altså ikke har særlig stor indflydelse, og i erkendelse af netop det, hr. Ole Henriksen sagde om at lede og fordele arbejdet, mener vi også, at det er rimeligt at begrænse risikoen. Det er grunden til, at vi har lavet en forsikringsordning, sådan at man har et medansvar, idet man kan tabe noget af sin kapital. Sådan som ledelsesforholdene er på virksomhederne i dag – og vi erkender, at de er sådan, og at de i hvert fald ikke foreløbig bliver lavet om – mener vi ikke, det er rimeligt, at medarbejderne skal tabe alt deres indestående i virksomheden. Herudover kan jeg fremhæve de betragtninger, vi har gjort vedrørende det pensionsmæssige. Men det er i og for sig det andet udgangspunkt, der er væsentligt.

Så siger hr. Dyremose, at han mener, at det i praksis vil være svært, og spørger f. eks., hvad overskydende overskud er. Det er jo netop det, vi har sagt. Nu er det altså ikke det forslag, vi har fremsat, men jeg vil gerne gå ind på det radikale venstres forslag, fordi vi selvfølgelig mener, at det er den vej vi skal gå. Vi har sagt, at det skal defineres. Det er ikke noget, vi vil påtage os at definere fuldstændig klart. Der er forskellige, der har beskæftiget sig med det i den medejendomsretsbetænkning, der kom i sin tid, og også andre, der har beskæftiget sig med det. Vi mener, at det vil være muligt teknisk at af-

klare det, men vi mener på den anden side, at det er noget, der skal eksperter til at afklare. Vi har endvidere påpeget, at der nok er nogle problemer i forholdet mellem de kapitalintensive virksomheder og de arbejdskraftintensive virksomheder, og også her har vi sagt, at der må finde en afklaring sted. Vi er altså enige med hr. Dyremose i, at der er nogle tekniske problemer, men vi afviser ikke af den grund forslaget.

Nu kan jeg jo ikke komme ind på spørgsmålet om aktiesparefonde, da jeg ikke har set det forslag, men det, jeg kunne forestille mig var en fuldstændig afgørende forskel, er hele spørgsmålet om medejendomsret til den virksomhed, hvor man arbejder. Det fremgår af vores forslag, at i det øjeblik, man ikke længere arbejder i virksomheden, har man heller ikke medbestemmelse over medarbejderkapitalen. Det er, fordi vi ser det som en målsætning at få knyttet medindflydelsen til medarbejderskabet.

Jeg er glad for, at hr. Tørnæs også erkender, at der er behov for nye ejerformer, men det er selvfølgelig kedeligt, at hr. Tørnæs ikke kan gå ind for det radikale venstres forslag. Jeg tror ikke, at vi kommer nogen vegne alene med det frivillige. Det vil jeg komme ind på til allersidst.

Til hr. Ole Henriksen vil jeg sige, at vores udgangspunkt er den private ejendomsret, men i den forstand, vi har beskrevet det, at man har retten til den medarbejderkapitel, man nu har opbygget. I det øjeblik man forlader virksomheden, har man sådan set stadig ejerskabet til den, men netop ikke medbestemmelsen. Det skulle give en kombination af en vis form for kollektiv medbestemmelse og det private, og det er det, vi har prøvet at tilstræbe med forslaget.

Jeg tror, jeg skal lade være med at komme ind på såvel hr. Glistrups tanker som fru Grethe Kindberg Jørgensens tanker, også fordi CD har været ganske langt fremme på et tidspunkt med obligatorisk overskudsdeling. Jeg synes ikke, at det er meget værd at hive de ting frem. Vi må konstatere, at CD i hvert fald i dag ikke kan lide ordet obligatorisk.

Til hr. Arne Bjerregaard vil jeg blot sige, at jeg ellers havde indtryk af, at kristeligt folkeparti i visse sammenhænge ikke har så meget imod budskaber fra oven, men jeg forstår altså, at når det drejer sig om denne

[Lone Dybkjær]

slags ting, så foretrækker man, at de kommer fra neden.

Så skal jeg komme med et par afsluttende bemærkninger om frivilligheden og tvangen. Det er en illusion at tro, at nogen frivilligt afgiver magt, og derfor mener vi, at i en situation som denne er det nødvendigt, at man gør det obligatorisk. Vi tror overhovedet ikke på, at der vil komme frivillige ordninger i gang af nogenlunde omfang, slet ikke i forhold til den tilbageholdenhed, medarbejdere i virksomhederne i øjeblikket skal udvise med hensyn til lønudviklingen. Der er vel et bredt flertal herinde, der erkender, at det er nødvendigt med tilbageholdenhed i lønudviklingen, og vi mener, at den eneste måde, der kan komme en smule retfærdighed ud af det på – det er også det, vi har skrevet i forslaget – er ved, at der så til gengæld kommer en medejendomsret. Det vil give medarbejderne incitamentet til at acceptere løntilbageholdenhed.

Bakholt (S):

Til fru Lone Dybkjær vil jeg gerne sige, at det ikke var for at være uvenlig over for det radikale venstre, at jeg var lidt i tvivl om, hvorvidt de radikale ville gennemføre deres eget forslag, hvis de fik en chance.

For det første gjorde jeg opmærksom på, at det radikale venstre ikke gjorde noget som helst forsøg på det, da man havde chancen i oktober måned 1982, da man foretog indgreb i de gældende overenskomster. Jeg mente ellers, at det var en passende lejlighed til at gøre et forsøg på at få en sådan ordenning igennem.

For det andet giver fru Lone Dybkjær egentlig svaret selv – sådan har jeg også læst forslaget – idet hun siger, at de radikale har lagt et åbent forslag frem. Det er meget åbent. Jeg læser forslaget sådan, at regeringen stort set kan komme med hvad som helst af lovforslag og alligevel opfylde det radikale ønske, bare der ikke er fonde med i det. Sådan må jeg læse det. Det er derfor, vi er lidt tvivlende over for, hvad de radikale egentlig vil, om de overhovedet vil noget som helst med det.

Hr. Dyremose kommenterede mine bemærkninger om, at de radikale er i de borgerliges favntag, og sagde noget om, at de radikale gerne vil have en obligatorisk ord-

ning, og at det vil socialdemokratiet også. Det er korrekt. Men de radikale vil ikke have en solidarisk ordening, en kollektiv ordening, og det vil de borgerlige altså heller ikke. Derfor kunne man ikke sige, at det er de borgerliges favntag, de radikale er i. Jo, det er de også i denne sag. Ved at indtage den holdning, som det radikale venstre gør, at det ikke skal være en solidarisk ordening, støtter man de borgerlige partier i deres kamp for ikke at få en obligatorisk overskudsdeling gennemført i dette land. De radikale hjælper de borgerlige partier ved den holdning, de har til spørgsmålet om en solidarisk overskudsdelingstanke.

Tørnæs (V):

Jeg tror, det er vigtigt, at vi får præciseret nogle principielle forskelle mellem vores opfattelse af medejendomsret og det, som fremgår af det radikale forslag. Det er, som om man blander begreberne en lille smule sammen.

Vi ønsker ikke, at man indfører medejendomsret ved obligatorisk overskudsdeling, altså at man pålægger nogle ved lov ud af et overskud at blive medejere af et firma. Det er vi overbevist om vil være usundt både for dem, som skulle foretage denne handling, og for dem, som måske tvunget ville blive medejere af et firma, som de bestemt ikke havde lyst til at være medejere af.

Vi mener derimod, at medejendomsretten skal fremkomme ved, at man fremmer investeringslysten hos den enkelte. Vi forudsætter altså, at medejendomsretten er knyttet sammen med, at der foretages en investering. Det var sådan, bemærkningerne om nye ejerformer skulle forstås, for vi erkender, at det ikke er muligt at få det udbygget så meget, som vi ønsker det, med de ejerformer, vi kender i dag. Vi er parat til at se på, hvordan det er muligt at skaffe motivationen til, at flere investerer direkte i erhverv, og også på, hvilke ejerformer det kunne ende med.

Ole Henriksen (SF):

Nu har vi fra regeringspartiernes side og også fra fremskridtspartiets side fået en lang række af disse værdiladede ord ind i debatten som det rene blå. Det er respekten for det enkelte menneske, ejendomsrettens ukrænkelighed, lighed og lige muligheder. Alle

[Ole Henriksen]

og enhver her ved, at der ikke er lige muligheder i det private erhvervsliv, i og med at der står en kapitalmagt over for nogle lønmodtagere, som ikke ejer disse virksomheder. Og så kan man ikke komme her og sige, at nu skal der være lige muligheder og respekt for det enkelte menneske. Ville man skabe respekt for det enkelte menneske og give lige muligheder, så måtte man ikke bare åbne for, at lønmodtagere kan købe sig ind i aktiespareforeninger osv., men også gøre det obligatorisk, at lønmodtagerne overtog en del af ejendomsretten og også af retten til at lede og fordele arbejdet.

Vi i SF anerkender det forslag, som er kommet fra det radikale venstre, og som jo siger, hvor langt det radikale venstre vil gå. Vi synes, det er udmærket at få en markering af, at det radikale venstre vil gå i den retning, og der er visse takter i forslaget, som er udmærkede. Det, vi er bange for, er, at det ikke bare er et spørgsmål om at sprede ejendomsretten. Det kan også få den følge, at man spreder lønmodtagerne. Det er faktisk det, der ligger i det. Så laver man en pensionsforening ud af det, for dette er måske mere et pensionsforslag, end det er et spørgsmål om medeje. Vi er altså ikke interesserede i at sprede lønmodtagerne, men vil prøve at holde sammen på dem, og derfor må der altså denne kollektive handling fra lønmodtagerne til for at give dette modspil til virksomhedsejerne. Det er jo det, det handler om.

Jeg mener stadig væk, at vi må have afklaret spørgsmålet om denne kollektive bestemmelse, som det radikale venstre i bemærkningerne siger skal udøves over for kapital-ejerne. Det kan jeg ikke få til at harmonere med den individuelle aktiespredning til hver enkelt medarbejder. Altså, hver enkelt medarbejder har en andel i virksomheden, som er vedkommendes personlige ejendom, det er understreget i bemærkningerne. Et andet sted står der, at lønmodtagerne igennem medarbejderforeninger eller aktiespareforeninger – hvad man nu kunne forestille sig – skal optræde kollektivt over for virksomhedsejerne. Det kan jeg altså ikke få til at harmonere, for så skal der dannes disse aktiespareforeninger, som de borgerlige partier peger på, og som arbejdsministeren har nævnt her er en af de muligheder, man ville komme med et udspil om fra regeringens side. Jeg synes

nok, at det radikale venstre skylder en forklaring på dette felt.

Glistrup (FP):

I det radikale forslag er en af de afgørende anstødssten jo ordet obligatorisk. Selv om hr. Bakholt åbenbart ikke havde fået øje på det, men kun havde læst de sidste ord i forslaget, er det dog meget centralt, at det, de radikale forlanger, er et obligatorisk overskudsdelingssystem og medejessystem.

Fru Lone Dybkjær forsvarede dette centrale begreb med én eneste betragtning, idet hun sagde, at det er vi nødt til, for det er en illusion at tro, at de, der har magten, frivilligt vil afgive den. Men det er jo slet ikke sådan, det virkelige problem stiller sig ude i virksomhederne. Det virkelige problem stiller sig på den måde: hvordan finder vi de virksomheder, der kan producere de mest fremragende varer med de laveste omkostninger, og som kan konkurrere på verdensmarkedet, så vi kan få fuld beskæftigelse, valutaoverskud og alt det andet, vi længes efter? Hvis det inden for en eller anden branche skulle være således, at det mest effektive system var et system baseret på overskudsdeling og medeje, så er det ikke noget med frivilligt eller ufrivilligt at afgive magten. Så kommer det ganske automatisk, for så er de nuværende indehavere interesserede i det.

Hr. Ole Henriksen fortalte os om denne skrækkelige Bukke-Bruse, som han kaldte kapitalmagten, der vil forhindre, at sådan noget sker. Det er jo slet ikke det, der er problemet i dagens Danmark. Der er rigeligt med kapital. Banker og sparekasser strutter af kapital, som de hellere end gerne vil låne ud, hvis der kommer nogle og dokumenterer: »Her har vi virkelig et projekt, som kan produceres, sådan at vi kan konkurrere på verdensmarkedet. Nu viser erfaringerne altså efterhånden, at det gøres ved, at vi har overskudsdeling, ved, at vi har medeje, og det har med et trylleslag vist sig, at det kan klare det«.

Hvis det derimod ikke kan klares med et trylleslag, så er Danmark i en så elendig forfatning i øjeblikket, at vi bestemt ikke har råd til at eksperimentere med ideologiske og holdningsmæssige ting som dette med medeje og overskudsdeling. Dér, hvor 1980ernes fattig-Danmark ikke kan klare sig i den jern-

[Glistrup]

hårde konkurrence, har det absolut ikke råd til ud fra sådan noget ideologisk flødeskumeri at sige: nu skal vi have en eller anden ØD-ordning som overbygning.

Overskudsdeling er jo intet andet, end at man kommer og siger: nu skal folks løn udbetales på en anden måde, end de er vant til, og det sker på den måde, at en del af lønnen får de i form af ansvarlig kapitel, og så bliver virkningen den, at man må affinde sig med, at man har så meget mindre til forbrug. Det er et forslag om lønedsættelse. Hvis den lønedsættelse kunne give et godt resultat på længere sigt, så lad da folk selv lave det. Hvad skal Christiansborg blande sig i det for?

Arne Bjerregaard (KrF):

Fru Lone Dybkjær kom med en lidt sarkastisk bemærkning om alt, hvad der kommer ovenfra. Jeg skal da gerne indrømme, at jeg også med de radikale højskolefolk gerne synger »Alle gode gaver, de kommer ovenned«, men jeg ved da nok, at den kulturradikale del af de radikale ikke har den lyst. Det har altid undret mig, at man nu i næsten 70 år har kunnet få disse 2 dele til at harmonere, men det ser ud til, at det stadig væk lykkes at holde sammen på de 2 fundamentalt modsatte livsanskuelser. Vel, det var ikke det, jeg skulle gå ind i.

Jeg synger som sagt gerne »Alle gode gaver, de kommer ovenned«, men sagde intet om, at de kom fra dette ting. Jeg sagde derimod, at man i dette ting gerne ville bestemme, hvad det enkelte menneske skulle tro og tænke, og det er ganske klart imod den frihedsopfattelse, som må ligge i den medmenneskelighed, den medmenneskelige respekt, den respekt for det enkelte menneske og den respekt for det enkelte menneskes frihed og livsanskuelse, som vi ikke står som eksponent for, men som vi vover at acceptere. Derfor må jeg nok sige, at jeg bruger aldrig det, som fru Lone Dybkjær prøver at antyde, i den politiske diskussion. Det er relationen imellem medmenneskene, vi ud fra en bestemt livsopfattelse ønsker at tage stilling til. Og dér er det altså friheden, respekten, der er det væsentligste, det grundlæggende, ja, det afgørende.

Derfor må vi sige, som jeg sagde: giv dog mennesket en chance for selv at prøve, i ste-

det for at vi skal diktere, hvad mennesket skal tro og tænke også på dette område. Er det sådan, at det ikke er lykkedes at skabe en udvikling på det økonomiske område, så må vi selvfølgelig senere hen se på, om vi mener, at vi har så meget bedre erkendelse af, hvordan det skal udvikle sig, at vi nødvendigvis må bestemme, hvorledes andre skal fordele de goder, som nu engang er i deres område.

Lone Dybkjær (RV):

Jeg skal lade være med at gå så frygtelig meget ind på disse frihedsbetragtninger, men blot sige til hr. Arne Bjerregaard, at det faktisk ikke var sarkastisk ment. Det var sagt sådan lidt venligt drillende. Jeg forsøgte mig oven i købet med et smil, noget, jeg normalt ikke får skyld for at gøre alt for ofte, i hvert fald her på talerstolen.

Hr. Bakholt siger, at vi gjorde end ikke noget forsøg i oktober. Nu kunne jeg jo sige, at vi har jo visse dårlige erfaringer fra tidligere samarbejde og indgreb vedrørende disse forsøg. Jeg vil godt sige, at vi under alle omstændigheder mente, at det var nødvendigt at foretage den opbremsning, der skete i oktober, men vi sagde også, at skulle der være varighed i den, så var det nødvendigt, at vi fik en obligatorisk overskudsdeling, det er klart. Vi håbede på, at regeringen kunne bibringes den opfattelse, at det er nødvendigt, hvis der skal være varighed i de indkomstoppolitiske indgreb, der er foretaget i oktober måned, med obligatorisk overskudsdeling. Vi må erkende, at det kan regeringen ikke. Regeringen ved jo også udmærket godt, at socialdemokratiet end ikke kan tage den første del af det radikale forslag, og det er klart, at derved er der ikke nogen egentlig, kan man sige, magt i sammenhæng med overskudsdelingen at sætte bagved. Men altså, udgangspunktet var, at vi mente, at det under alle omstændigheder var nødvendigt på det tidspunkt at lave et stop.

Jeg vil godt sige vedrørende retfærdigheden, at dermed hentydede jeg bl.a. til en skattereform, som der vel er håb om at vi får gennemført.

Jeg opfatter slet ikke vores forslag som åbent på den måde, hr. Bakholt opfattede det. Dér mener jeg, at hr. Glistrup havde ret. Jeg synes, at hr. Bakholt overser, at der er ordet »obligatorisk« overskudsdeling. Vi vil

[Lone Dybkjær]

godt være noget mere åbne i formen, end vi hidtil har været, for at prøve på at åbne op for den situation, der er i folketinget, nemlig at der ikke kan findes noget flertal for noget som helst.

Hvis det radikale venstre ikke gør, som socialdemokratiet vil, så siger socialdemokratiet, at vi er solidariske med de borgerlige. Det kan de i socialdemokratiet jo godt sige, men jeg vil godt sige, at jeg mener slet ikke, at de bemærkninger og den facon fører til noget som helst konstruktivt med hensyn til et eventuelt samarbejde i fremtiden, og jeg skal derfor ikke gå nærmere ind på det nu af præcis de samme grunde.

Jeg vil sige til hr. Tørnæs, at jeg mener, at det afgørende er, at medejendomsretten udøves i forbindelse med den virksomhed, hvor man er ansat, og derfor kan det ikke være alle mulige medarbejderaktier eller andre aktier rundt omkring, folkeaktier, der opfylder vores formål. Der skal netop være en sammenhæng mellem arbejdet i virksomheden og ejerskabet.

Det er også til hr. Ole Henriksen, der spørger, hvordan vi kan lave det. Vi siger, at der er en individuel ejendomsret. Vi foreslår, at efter 5 år kan man tage kapitalen ud, men at den i øvrigt skal stå der de første 5 år, og at ejendomsretten udøves kollektivt. Jeg har understreget det ved at sige, at hvis man fra-træder og går over til en anden virksomhed, altså ikke går på pension, så har man ikke længere medbestemmelse – det er risikoen – med hensyn til medarbejderkapitalen. Grunden til, at vi har det forslag inde i billedet, er, at vi anser det for vigtigt, at medarbejderkapitalen og medarbejderindflydelsen, den aktuelle medarbejderstabs indflydelse, er koblet sammen. Det er altså måden, vi kombinerer det kollektive og det individuelle på.

Til sidst vil jeg blot sige til hr. Glistrup, at jeg er bange for, at det vil gå for langsomt med en frivillig ordning, men det er bare forskellige måder at anskue tingene på. Det er nødvendigt med obligatorisk overskudsdeling, fordi vi tror, at det er det, der skal til, for at vi får ændret vore nuværende forhold til det bedre, sådan at vi får et mere konkurrencedygtigt erhvervsliv.

(Kort bemærkning).

Bakholt (S):

Må jeg sige til hr. Glistrup og til fru Lone Dybkjær, at jeg ikke har overset, at der står solidariske ordninger. Det har jeg også nævnt i mit indlæg, dér er vi enige, men denne debat må da også give det radikale venstre anledning til visse overvejelser. Det fremgår jo klart og tydeligt, at der ikke er ret mange partier her i tinget, der kan gå ind for en obligatorisk ordning. Det kan de borgerlige partier ikke. Det radikale venstre bliver nødt til at bevæge sig meget kraftigt i den retning, vi pegede på, nemlig en solidarisk ordning, hvis det radikale venstre virkelig ønsker en overskudsdeling indført her i samfundet. Ellers er der ikke nogen som helst muligheder.

(Kort bemærkning).

Arne Bjerregaard (KrF):

Jeg må lige sige til fru Lone Dybkjær, at jeg tog det aldeles ikke ilde op. Jeg ved da, at det ikke var sagt i en ond mening af fru Lone Dybkjær, og jeg må give en undskyldning for, at jeg ikke så det smil, som blev frembragt. Nu har jeg i årevis drømt derom, og at jeg fra mit høje skue skulle forbigå den lyksalige sum af evigheder, som deri måske var lagt, er jeg ked af, det må jeg dybt beklage. Men jeg skal være mere vågen næste gang.

(Kort bemærkning).

Lone Dybkjær (RV):

Jeg beklager, at jeg ikke kan svinge mig op til de samme lyriske højder som hr. Arne Bjerregaard.

Jeg skal derfor indskrænke mig til at komme med en bemærkning til hr. Bakholt. Jeg mener faktisk, at der er solidaritet i vores forslag, men der er ikke en central fond, og det er det, der adskiller socialdemokratiet og det radikale venstre. Man kunne jo spørge, om ikke også socialdemokratiet kunne bevæge sig, for de kan altså heller ikke finde et flertal for deres forslag foreløbig, ser det ud til.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Arentoft):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af lovforslag nr. L 102:

Forslag til lov om fiskerikrigsomkostninger.
Af Glistrup (FP) m.fl.
(Fremsat 14/1 83).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Fjerde næstformand (Arentoft):

Jeg kan oplyse, at formanden fra forslagsstillerne har modtaget anmodning om at fastsætte dobbelt taletid ved behandlingen af denne sag. Spørgsmålet har været drøftet på det ugentlige sekretærmøde, hvor der imidlertid ikke var flertal for noget sådant, og der er herefter ikke fundet anledning til at imødekomme anmodningen. Men jeg kan tilføje, at formanden på den givne foranledning er indstillet på at administrere de fastsatte tidsregler liberalt.

Forhandling

Fiskeriministeren (Grove):

Da det i slutningen af december var afgjort, at der ikke i EF kunne skabes enighed om en fælles fiskeripolitik med ikrafttræden den 1. januar 1983, opfordrede regeringen de danske fiskere til foreløbig at respektere de nationale foranstaltninger, andre medlemslande måtte indføre, og det gjorde de danske fiskere på én nær. Når regeringen kom med den opfordring, så gjorde vi det af 2 grunde.

For det første ønskede regeringen at videreføre bestræbelserne på at nå et forlig, og disse bestræbelser – det vil være tinget bekendt – kronedes med held i tirsdags, og nu har vi en fælles fiskeripolitik.

Den anden årsag var, at regeringen ønskede så hurtigt som muligt selv at forelægge de nationale foranstaltninger, som regeringen fandt ikke var i overensstemmelse med trak-

taten, for Domstolen, og det gjorde vi jo også. Vi indbragte både England og Kommissionen vedrørende 3 punkter, som vi fandt ikke var i overensstemmelse med traktaten. England havde indført nogle nationale foranstaltninger, og det var, som det er bekendt, 12 sømiles grænsen, Shetlandskassen og markrelforbuddet.

Nu har vi altså en fælles fiskeripolitik, og af disse årsager må baggrunden for dette lovforslag være faldet bort. Regeringen må afvise dette lovforslag, og jeg vil opfordre forslagsstillerne til at trække det tilbage.

Svend Andersen (S):

Jeg kan være enig med fiskeriministeren i, at dette lovforslag er unødvendigt. Jeg ved ikke, om det er udtryk for ønsketænkning hos forslagsstillerne, når de i titlen bruger betegnelsen fiskerikrig og anvender en lignende betegnelse i bemærkningerne: forslaget skal gælde, indtil fiskekrigen er slut.

Vi er indstillet på at sige nej til forslaget, fordi der som sagt i mellemtiden er kommet en fælles fiskeripolitik. Danmark har opnået vel ikke det bedst tænkelige resultat, men vi har opnået et resultat, der med det udgangspunkt, den borgerlige regering selv har skabt, var det bedst opnåelige. Det må vi så acceptere, og vi må alle sammen medvirke til at få det bedst mulige resultat ud af de forhandlinger.

Henning Andersen (KF):

Jeg skal på mit partis vegne afvise lovforslaget. For det første fordi jeg går ud fra, at fremskridtspartiet har regnet med, at vi ikke fik en fiskeriaftale i EF – det har vi altså nu fået, og derfor er lovforslaget unødvendigt – og for det andet, desværre, kan jeg ikke tage lovforslaget alvorligt.

Hvis vi ser på den vedtagne finanslov for 1983, indeværende år, så er der afsat ca. 176 mill. kr. til hele fiskeriministeriets område, og hvis vi ser på fremskridtspartiets finanslovsforslag for 1983, så er der afsat ca. 70 mill. kr. netto. Tallene taler for sig selv, hr. Glistrup. Forslaget bør trækkes tilbage.

Svend Heiselberg (V):

Som venstres fiskerikrigspolitiske ordfører vil jeg gerne sige, at vi er enige med forslagsstillerne i hovedmeningen med Romtrakta-